

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRAREA
AFACERILOR

Mirela CRISTEA

ASIGURĂRI COMERCIALE

- Suport de curs -

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2009

Copyright © 2009 Universitaria
Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CRISTEA, MIRELA

Asigurări comerciale / Mirela Cristea. - Craiova :

Universitaria, 2009

Bibliogr.

ISBN 978-606-510-673-4

368:339.1

Apărut: 2009

TIPOGRAFIA UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA

Str. Brestei, nr. 156A, Craiova, Dolj, România

Tel.: +40 251 598054

Tipărit în România

Prefață

Disciplina *Asigurări Comerciale* are ca obiectiv principal *însușirea limbajului specific domeniului asigurărilor*, destul de tehnicizat și dificil de înțeles de către cei care nu au cunoștințe în acest domeniu. Elaborarea lucrării s-a fundamentat cu precădere în vederea oferirii materialului de studiu pentru studenții de la Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, dar și pentru toți cei interesați în problematica asigurărilor.

Întrucât orice persoană se poate regăsi cândva în *postura de asigurat*, cel puțin prin prisma asigurărilor obligatorii (cunoscut fiind "RCA-ul"), e bine să fim informați în domeniu pentru a alege cele mai bune condiții care se pot oferi pe piață. Pe de altă parte, nu trebuie să excludem *oferta de locuri de muncă* în acest domeniu, un deosebit succes obținându-l cei cu *abilități de negociere și vânzare, completate de un înalt profesionalism*.

Această lucrare face parte din categoria disciplinelor de specialitate cu caracter aplicativ prevăzute pentru specializările Finanțe-Bănci și Contabilitate și Informatică de Gestiune, prin intermediul căreia se dorește îmbogățirea cunoștințelor studenților cu noțiuni generale legate de activitatea de asigurare, rezultate obținute pe piața asigurărilor la nivel intern și internațional riscul în materia asigurărilor, contractarea asigurării, condițiile generale ale asigurărilor de bunuri, persoane și răspundere civilă, principalele tehnici de asigurare, aprecierea rezultatelor finale și a eficienței economice obținute de către societatea de asigurare.

Accesul cititorului la informațiile cuprinse în prezenta lucrare este facilitat de folosirea unor modalități variate de expunere și prezentare, precum descrieri, exemplificări, tabele, figuri și grafice. În acest sens, sunt prezentate la începutul fiecărui capitol scheme care să ajute la înțelegerea aspectelor abordate. În ce privește evaluarea studenților, la finele fiecărui capitol sunt propuse teste de evaluare în speranța de a-i ajuta în reținerea aspectelor reprezentative. Aceste teste pot fi completate cu multe altele de tipul celor redată în lucrare.

Bibliografia selectivă recomandată oferă celor interesați posibilitatea de a aprofunda cunoștințele dobândite, printr-un proces complex și continuu de perfecționare profesională în domeniul asigurărilor.

Pornind de la aceste considerente, disciplina *Asigurări Comerciale* este o disciplină de specialitate ancorată în realitatea practică, care ar trebui să se adreseze tuturor persoanelor, în special studenților din domeniul economic, indiferent de specializarea pe care o urmează.

În vederea îmbunătățirii viitoare a conținutului lucrării, vor fi de un real folos observațiile și sugestiile dumneavoastră, celor care citesc această lucrare, pentru care vă adresez mulțumiri.

Autoarea

TEMA NR. I

**NOȚIUNI GENERALE PRIVIND
ACTIVITATEA DE ASIGURARE**

Unități de învățare

- 1.1. **Necesitatea și importanța activității de asigurare**
- 1.2. **Conceptul de asigurare: asigurări comerciale și asigurări sociale**
- 1.3. **Funcțiile și rolul asigurărilor**
- 1.4. **Clasificarea asigurărilor**

TEMA NR. I

NOȚIUNI GENERALE PRIVIND ACTIVITATEA DE ASIGURARE

Unități de învățare:

- **Necesitatea și importanța activității de asigurare**
- **Conceptul de asigurare: asigurări comerciale și asigurări sociale**
- **Funcțiile și rolul asigurării**
- **Clasificarea asigurărilor**

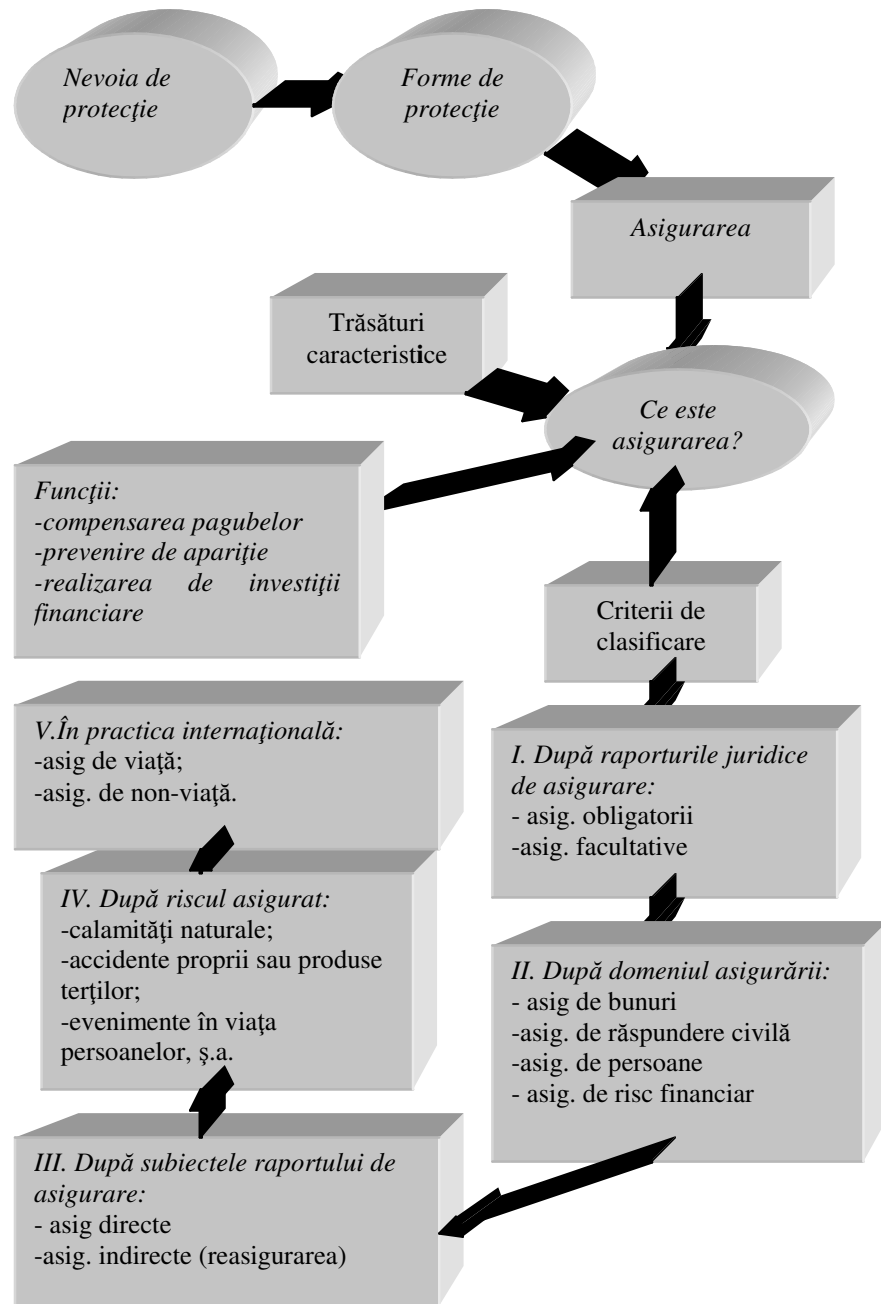
Obiectivele temei:

- Înțelegerea importanței și necesității activității de asigurare;
- Realizarea distincției dintre asigurările comerciale și asigurările sociale;
- Cunoașterea conceptelor atribuite noțiunii de asigurare;
- Înțelegerea importanței funcțiilor și rolului activității de asigurare în orice societate;
- Însușirea diverselor tipuri de asigurări prin prisma criteriilor de clasificare ale acestora.

Bibliografie recomandată:

- ❖ Ciurel, Violeta, *Asigurări și reasigurări: abordări teoretice și practici internaționale*, Editura All Beck, București, 2000;
- ❖ Cristea, Mirela, *Economia asigurărilor*, Editura PrintXpert, Craiova, 2007;
- ❖ Legea 32/2000 privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 148 din 10 aprilie 2000;
- ❖ Legea nr. 260/2008 privind asigurarea obligatorie a locuințelor împotriva cutremurelor, alunecărilor de teren sau inundațiilor, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 757 din 10/11/2008, cu intrare în vigoare de la 10 martie 2009;
- ❖ Ordinul nr. 8/2008 pentru punerea în aplicare a Normelor privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru prejudicii produse prin accidente de vehicule, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 500 din 03 iulie 2008;
- ❖ Raport privind activitatea desfășurată și evoluția pieței de asigurări în anul 2007, CSA, București, iunie, 2008.

Timpul alocat temei: 4 ore

1.1. Necesitatea și importanța activității de asigurare

Apariția și evoluția asigurărilor pe plan internațional arată **că nevoia de protecție a oamenilor a existat încă din timpuri străvechi**, ea fiind indispensabilă individului, întrucât, în decursul vieții s-au acumulat o serie de bunuri, de valori, care pot dispărea dintr-o clipă în alta în urma unui furt, a unui incendiu sau a unui cutremur. Pe de altă parte, integritatea fizică, sănătatea, capacitatea de muncă pot fi și ele afectate, putând duce la imposibilitatea desfășurării unei activități în scopul obținerii unui venit. Cu toate acestea, **există grade diferite de dezvoltare a asigurărilor de la o țară la alta**, nivelul de dezvoltare economică a țării fiind un factor important de extindere a asigurării.

Pe lângă *gradul de dezvoltare* și *intervenția statului în economie, tradițiile culturale și religioase* au un rol în dezvoltarea mai mare sau mai mică a asigurărilor într-o țară sau alta, nevoile de asigurare fiind foarte diverse, reprezentând o parte a educației.

Astfel, *pentru persoanele fizice*, în țările dezvoltate aceste nevoi de protecție, în ordinea importanței lor, sunt considerate a fi următoarele: protecția financiară a familiei; protecție și economisire; economisire pentru studiile copiilor; îngrijire în caz de accident; asigurare medicală în caz de îmbolnăvire; protecția veniturilor prezente și viitoare; locuințe și conținut; transport și călătorii; recreere ș.a. După cum se observă, mai întâi, individul se preocupă de protecția financiară a sa și a familiei sale în caz de îmbolnăvire și accident sau în scopul exclusiv al obținerii unor economii (de plasamente financiare) și, apoi, de protecția bunurilor sale.

Nevoile de asigurare ale persoanelor juridice sunt asemănătoare cu cele ale persoanelor fizice, însă cu o dimensiune mai mare față de acestea. Alături de asigurarea de viață de grup, medicală și de accidente, de asigurarea de bunuri și de pierdere a profitului, ele apelează în mod frecvent la asigurări de răspundere civilă față de angajații săi și față de alte persoane fizice și juridice, acestea putând fi grupate astfel: asigurarea de viață de grup; asigurarea medicală și de accidente a angajaților; asigurarea de răspundere față de terți; asigurări de bunuri; asigurarea pierderii profitului; asigurarea mijloacelor de transport; asigurarea tip pensie pentru angajați.

Varietatea și diversitatea produselor de asigurare depind de maturitatea sectorului, a pieței și a clienților de pe piața respectivă. Există piețe de asigurare pe care predomină un număr mai mare de produse de asigurări de viață, oferind atât protecție, cât și economisire, deci o posibilitate de plasament financiar, iar pe alte piețe ponderea acestora este mai redusă (de obicei în rândul țărilor cu o putere financiară mai redusă) în favoarea asigurărilor obligatorii și a celor la care probabilitatea producerii riscurilor este mai ridicată.

În prezent, asigurarea a devenit o ramură majoră a economiei naționale, cifra de afaceri în domeniul asigurărilor a crescut continuu. Ponderea pe care o deține aceasta în Produsul Intern Brut al fiecărei țări este din ce în ce mai mare, ajungând până la 18% în unele țări (cum este în Marea Britanie) și este cu atât mai ridicat cu cât țara respectivă are un nivel de dezvoltare economică mai mare. Altfel spus, *procentul de asigurare în PIB al unei țări reprezintă măsura dezvoltării aceluia stat*.

În țările dezvoltate asigurările reprezintă o parte a educației, a tradiției, a vieții, în timp ce în România, în perioada actuală, suntem departe de a vorbi de o educație la nivelul întregii populații în acest domeniu. La condițiile țării noastre se

adaugă și factorii financiari, oferta fiind limitată și mai puțin adaptată la nevoile pieței, cu o flexibilitate redusă.

O persoană este determinată în conștientizarea și manifestarea nevoii de protecție, ca și în decizia de cumpărare a unei asigurări, de anumiți **factori obiectivi** – economici, financiari, sociali, familiali, educaționali – și de **factori subiectivi** – cunoașterea avantajelor și protecției oferite de asigurare, experiențele anterioare.

De asemenea, este necesar ca oamenii să cunoască evenimentele generatoare de pagube, pentru a le preveni sau a se pune la adăpost. Aceste **cauze care produc pagube** se pot grupa în două mari categorii:

- **cauze independente de voința oamenilor**, care au un **caracter obiectiv**, ca de exemplu forțele naturii, care nu pot fi controlate de om (inundații, cutremure, uragan, trăsnet, furtună, deces, etc.);

- **cauze legate de comportamentul oamenilor**, care au un **caracter subiectiv**, cum ar fi: neglijență, imprudență, nervozitate, etc.

Datele statistice evidențiază **pagubele imense** pe care le pot provoca **calamitățile naturale**, iar în totalul accidentelor la care sunt expuși oamenii, **accidentele de circulație și de muncă** au ponderea cea mai mare.

Companiile de asigurări încearcă să diversifice continuu serviciile pentru deținătorii de polițe, **oferind produse inovatoare**. Ele oferă noi tipuri de acoperire pentru asigurările generale (catastrofe naturale și riscuri specifice domeniului tehnologiei informației) și opțiuni diferite pentru asigurările de viață și sănătate. Procedurile pentru plata despăgubirilor sunt, de asemenea, perfecționate prin acorduri de decontare între companii și prin noi abordări privind compensarea.

În concluzie, pericolele la care sunt expuși oamenii și bunurile lor sunt numeroase și variate și demonstrează necesitatea și importanța activității de asigurare, iar avantajele care decurg din aceasta depind nu numai de asigurătorii privați individual, ci și de existența unei piețe sănătoase a asigurărilor, de reglementări stricte care să nu permită funcționarea unor societăți neprofesioniste, ale căror eșecuri ar afecta încrederea clienților și, în același timp, performanțele întregii piețe.

1.2. Conceptul de asigurare: asigurări comerciale și asigurări sociale

În ce privește conceptul de asigurare, în literatura de specialitate sunt formulate **accepțiuni diferite** ale acestuia.

O definiție frecvent utilizată a conceptului de asigurare este aceea potrivit căreia asigurarea constă în **protecția financiară pentru pierderi cauzate de o gamă largă și variată de riscuri**¹.

Unii specialiști apreciază că asigurarea are la bază **existența riscurilor comune** care pot provoca pagube importante economiei naționale și populației. Existența riscurilor comune determină **formarea comunității de risc** care acceptă achitarea primelor de asigurare unei instituții specializate în vederea constituirii fondului de asigurare (Florian Bercea).

¹ Ciurel, Violeta – *Asigurări și reasigurări: abordări teoretice și practici internaționale*, Editura All Beck, București, 2000, pag. 17.

Alți economiști consideră definiții în privința asigurării următoarele **trăsături principale ale acesteia: existența riscului, a comunității de risc și mutualitatea în suportarea pagubelor.**

Alții consideră că esența asigurării constă în **scopul și metoda** acesteia: *scopul* – compensarea pagubelor produse de calamități ale naturii și accidente, prevenirea pagubelor; *metoda* – acoperirea unor riscuri, crearea unei comunități de risc, toate acestea materializate prin formarea și utilizarea fondului de asigurare.

În sens general și complet, asigurarea are la bază un **acord de voință** (un contract de asigurare) încheiat între **asigurător și asigurat** (cele două părți principale ale contractului de asigurare), prin care **asigurătorul oferă asiguratului protecție** pentru riscurile pe care și le-a asumat, obligându-se să acopere asiguratului contravaloarea daunelor (sau suma asigurată în cazul asigurărilor de persoane) în caz de producere a acestor evenimente, **în schimbul plății de către asigurat a unei sume de bani** numită primă de asigurare.

Conform definiției date prin legislație², asigurarea reprezintă ”operațiunea prin care un **asigurător** constituie, pe **principiul mutualității**, un **fond de asigurare**, prin contribuția unui **număr de asigurați**, expuși la producerea anumitor **riscuri**, și îi **indemnizează** pe cei care suferă un **prejudiciu** pe seama fondului alcătuit din primele încasate, precum și pe seama celorlalte venituri rezultate ca urmare a activității desfășurate”.

Ca atare, există formulări diferite ale noțiunii de asigurare, fără să existe un consens în acest punct de vedere datorat dificultăților de ordin economic, social și juridic.

Din opiniile prezentate mai sus, se poate desprinde o unitate în ce privește **trăsăturile caracteristice ale asigurărilor**, și anume:

a) existența și acțiunea unor **riscuri** pe care asigurarea le ia sub protecția sa;

b) existența unei **comunități de risc**, formată din totalitatea persoanelor fizice și juridice care, amenințate de existența unor riscuri comune, acceptă să plătească sume de bani sub forma primelor de asigurare, din care se vor acoperi pagubele produse de aceste riscuri;

c) **mutualitatea în suportarea pagubelor**, care reprezintă un act de solidaritate umană, potrivit căruia riscul este suportat și acoperit în comun de către toate persoanele cuprinse în asigurare (**toți pentru unul și unul pentru toți**);

d) **formarea și utilizarea fondului de asigurare sub formă bănească**;

e) **evenimentul (producerea riscului) trebuie să fie întâmplător iar realizarea lui să nu depindă de voința asiguratului**, fie datorită faptului că acest lucru este imposibil (de exemplu, calamitățile naturale), fie că interesul asiguratului sau legea îl împiedică să îl provoace (accidente, incendii, etc);

f) **evenimentul să fie evaluabil, să se bazeze pe calcule statistico-matematice**, atât în privința frecvenței lui, cât și a proporțiilor valorice ale fiecărui caz în parte.

Aceste trăsături redau esența conceptului de asigurare, fiind valabile pentru orice tip de societate. Sunt considerate asigurări numai relațiile care se caracterizează prin aceste trăsături definiții, iar fondurile de asigurare se formează în cadrul acestor relații.

² Legea 32/2000 privind societățile de asigurare și supravegherea asigurărilor, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 148 din 10 aprilie 2000, Art. 2.

Prin prisma acestei concepții, există **două mari categorii de fonduri de asigurare**, și anume: fondurile de asigurare constituite în cadrul asigurărilor de bunuri, persoane și răspundere civilă, *denumite asigurări comerciale și fondurile de asigurări sociale*.

Deosebirea dintre cele două categorii de asigurări nu sunt de esență, ci țin de fluxurile de formare și de distribuire a fondurilor constituite prin intermediul lor. Astfel, la asigurările mijlocite de societățile de asigurare, participanții la constituirea fondurilor sunt, de regulă, și beneficiari ai indemnizațiilor de asigurare (excepție fac asigurările de persoane, unde beneficiari ai sumelor asigurate pot fi terțe persoane desemnate de asigurați). La asigurările sociale, participanții la constituirea fondurilor (salariați, agenți economici, instituții publice și statul) nu sunt beneficiari direcți ai resurselor distribuite, în timp ce neparticipanții (salariați, pensionari, persoane fără nici un venit sau cu venituri reduse) sau participanții într-o mică măsură sunt beneficiarii nemijlociți ai fondurilor respective.

Rezultă că *în categoria fondurilor de asigurări comerciale sunt incluse fondurile constituite și administrate de către societățile de asigurare și reasigurare*.

1.3. Funcțiile și rolul asigurării

Prin funcțiile sale, asigurarea își justifică rolul, menirea socială, direcțiile și modalitățile de acțiune, precum și efectele scontate.

După unii economiști, se consideră că asigurările îndeplinesc următoarele **funcții**:

1) **Funcția de compensare a pagubelor** pricinuite de calamități ale naturii și de accidente (în cazul asigurărilor de bunuri și răspundere civilă) și **plata unor sume asigurate** (în cazul asigurărilor de persoane), atunci când în viața asiguraților intervin anumite evenimente. Aceasta este funcția care a stat la baza apariției și dezvoltării asigurărilor. Astfel, asigurarea are rolul de a contribui la refacerea bunurilor avariate sau distruse, la repararea unor prejudicii pentru care asigurații răspund conform legii și acordarea unor sume de bani în cazul producerii unor evenimente privind viața și integritatea oamenilor.

2) **Funcția de prevenire** a pagubelor a apărut și s-a dezvoltat îndeosebi după cel de-al doilea război mondial și ea se exercită pe două căi principale, și anume:

a) prin **finanțarea de către societățile de asigurări a unor activități de prevenire** a calamităților și accidentelor (construirea de diguri de protecție împotriva inundațiilor, lucrări de împăduriri, desecări, irigații, finanțarea unor programe educaționale pentru asigurați, etc.);

b) prin **stabilirea unor condiții de asigurare care să-l oblige pe asigurat la o conduită preventivă permanentă** (participarea asiguratului la acoperirea unei părți din pagubă, obligația asiguratului pe linia eliminării sau limitării pagubelor, etc.).

3) **Funcția financiară** apare ca urmare a decalajului de timp între momentul încasării primelor și momentul plății despăgubirilor sau a sumelor asigurate, decalaj important, îndeosebi în cazul asigurărilor de viață, dar și a celorlalte categorii de asigurări. Astfel, societățile de asigurare concentrează temporar sume de bani foarte importante pe care apoi le plasează pe piața capitalului (constituirea de depozite sau disponibilități curente la bănci, acordarea